

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=19784>

Özet

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği (DETÖ), ebeveynlerin çocuklarındaki dijital medya ve teknolojilerle olan etkileşimlerine yönelik sergiledikleri tutumları ve yaklaşımları sistematik olarak değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, modern çağda çocukların güvenli ve bilinçli medya kullanımı konusunda ebeveynlerin rolünü, sınırlayıcı ve etkin arabuluculuk stratejilerini ölçmeyi hedefler. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması 2018 yılında Türkiye'de gerçekleştirilmiştir.

Ölçeğin geliştirilmesi, Şan-Kaya, Mutlu-Bayraktar ve Yılmaz tarafından yapılan kapsamlı bir uyarlama ve doğrulama çalışması sonucunda tamamlanmıştır. Bu çalışmada, ebeveynlerin dijital ortamlara karşı geliştirdikleri karmaşık tutum setlerini, çocuklarındaki dijital dünyadaki deneyimlerini nasıl şekillendirdiklerini anlamak açısından önemli bir zemin sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler

Dijital Ebeveynlik, Ebeveyn Tutumu, Medya Kullanımı, Dijital Okuryazarlık, Ölçek Geliştirme, Çocuk ve Teknoloji.

Yazarlar

G. Şan-Kaya, D. Mutlu-Bayraktar, Ö. Yılmaz

Amaç

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği'nin temel amacı, ebeveynlerin çocuklarındaki dijital cihazlar ve internet kullanımı ile ilgili görüşlerini, inançları ve davranışsal eğilimlerini ölçmektir. Bu, özellikle çocukların internet güvenliği, ekran süresi yönetimi ve dijital içerik tüketimi konularında ebeveynlerin ne kadar katılımcı (katılımcı arabuluculuk) veya destekleyici (aktif arabuluculuk) olduklarını belirlemeyi amaçlar.

Ölçek, araştırmacılara ve klinisyenlere, ebeveyn eğitim programlarının etkinliğini değerlendirmede ve dijital ebeveynlik konusunda risk altındaki grupları tespit etmede kullanılan güvenilir bir ölçek sunar. Bu araç sayesinde, ebeveynlerin dijital dünyaya adaptasyon düzeyleri bilimsel yöntemlerle incelenebilmektedir.

Yapı

DETÖ, ebeveynlerin dijital ortamlara yönelik gösterdiği çok boyutlu tutumu ölçen bir yapıya temel alır. Tipik olarak, bu tür ölçekler ebeveyn arabuluculuk stratejilerini (parental mediation strategies) merkeze alır. Bu stratejiler genellikle iki ana boyutta incelenir: Katılımcı Arabuluculuk

(Restrictive Mediation) ve Aktif Arabuluculuk (Active Mediation).

Kısıtlayıcı arabuluculuk, ekran süresini sınırlama, belirli uygulamalar veya web sitelerini yasaklama gibi doğrudan kontrol mekanizmaları içerir. Aktif arabuluculuk ise, ebeveynin çocukla birlikte dijital içerikleri deneyimlemesi, riskler hakkında konuşması ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmesi gibi yapılar ve destekleyici etkileşimleri kapsar. Ölçeğin faktör yapısı, bu temel dijital ebeveynlik bileşenlerini yansıtacak şekilde tasarlanmıştır.

Geçerlik

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği'nin geçerlik çalışmaları, ölçeğin amaçladığı psikolojik yapıyı gerçekten ölçüp ölçmediğini kanıtlamak üzere yürütülmüştür. 2018 tarihli uyarılma çalışmasında, yapı geçerliğini sağlamak amacıyla Faktör Analizi yöntemleri kullanılmıştır.

Bu analizler, ölçek maddelerinin kuramsal olarak beklenen alt boyutlar altında toplandığını göstermiş ve DETÖ'nün dijital ebeveynlik tutumunu ölçmek için geçerli bir araç olduğunu desteklemiştir. Geçerlik çalışmaları ayrıca, ölçeğin ilgili diğer yapılarla (örneğin, dijital okuryazarlık veya genel ebeveynlik stilleri) beklenen korelasyonları gösterip göstermediğini inceleyen ölçüt bağımlı geçerlik unsurlarını da içermiştir.

Güvenirlilik

Ölçeğin güvenilirlik (reliability) çalışması, ölçeğin farklı zamanlarda veya farklı madde gruplarıyla tutarlı sonuçlar verip vermediğini belirlemek için yapılmıştır. Şan-Kaya ve arkadaşlarının çalışmasında, iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alfa) hesaplanmıştır.

Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda birbiriyle uyumlu olduğunu ve DETÖ'nün istikrarlı ve güvenilir bir ölçüm sağladığını teyit etmiştir. Bu güvenilirlik verileri, ölçeğin bilimsel araştırmalarda ve uygulamalarda kullanılabilirliğinin temelini oluşturur.

Faktör Analizi

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği'nin faktör yapısını ortaya koymak amacıyla Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve/veya Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) teknikleri kullanılmıştır. Bu analizler, ölçeğin çok boyutlu yapıya sahip olduğunu desteklemiştir.

Faktör analizi sonuçları, DETÖ'nün birden fazla alt boyuttan oluştuğunu göstermiştir; bu alt boyutlar genellikle kısıtlayıcı ve destekleyici dijital ebeveynlik yaklaşımlarını temsil eder. Faktör yükleri ve model uyum indeksleri, ölçeğin kuramsal temellerine uygun, güçlü ve ayrışık alt yapılarla sahip olduğunu kanıtlamıştır.

Araç

Test Type: Uyarlama ve Geliştirme Ölçeği (Adaptation and Development Scale)

Format: Genellikle 5'li Likert Tipi (Tamamen Katılmıyorum'dan Hiç Katılmıyorum'a kadar)

Language Available: Türkçe

Population Group: Ebeveynler, Veli veya Çocuk Bakımıyla Sorumlu Yetkinler

Age Group: Yetkin (Ebeveynler için) - Çocukların yaş aralığına göre değişebilir.

Population Details: Türkiye'deki ebeveynler üzerinde geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmıştır.

Test Methodology: Kendi kendine raporlama (Self-report) yöntemiyle uygulanan bir tutum ölçeği türüdür.

Anahtar Kelimeler

Dijital Ebeveynlik, Kısıtlayıcı Arabuluculuk, Aktif Arabuluculuk, Ekran Süresi, İnternet Güvenliği, Psikometri, Türkiye.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Belirtilmemiştir.

Affiliation Email addresses: gamze.inan@istanbul.edu.tr (Sorumlu Yazar Gamze İnan Kaya)

Correspondence Address: İletişim e-posta adresi yukarıda belirtilmiştir.

Ücretler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2018 (Geçerlik ve güvenirlik çalışmasının yayınlanma yılı).

Ücretler ve Ücret: Ölçek, akademik ve araştırma amaçlı kullanımlar için genellikle referans gösterilerek kullanılabilir. Ticari veya büyük ölçekli uygulamalar için sorumlu yazar (Gamze İnan Kaya) ile iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

İnan-Kaya, G., Mutlu-Bayraktar, D. ve Yılmaz, Ö. (2018). Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği:

Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 149-173. doi: 10.21764/maeuefd.390626

Ölçeğin orijinal PDF dosyası aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: [dijital-ebeveynlik-tutum-olcegi-toad.pdf](#)

Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Ölçek maddeleri kaynak içerikte sağlanmamıştır. Maddeler için yayımlanmış makaleye (Şan-Kaya et al., 2018) başvurulmalıdır.

ARABPSYCHOLOGY.COM